

MONITOR WARSZAWSKI.

W WARSZAWIE DNIA 21. MAIA 1825. ROKU W SOBOTĘ.

Dostrzeżenia meteorologiczne w Warszawie.

		Cieplomierz R.		Barometr.		Wiatr.		Stan Nieba.
Dnia 19 Maia	Zrana . . .	Stopni ciepła . . .	+ 5	Cali 27 linii	7,8	Północny	Północny	Słońce blade.
	Popołudniu . . .	Stopni ciepła . . .	+ 7	„ —	8,4		Północno-wschodni	Chmurno.
	Wieczorem . . .	Stopni ciepła . . .	+ 7	„ —	8,9		Północny	Chmurno.
20	Zrana . . .	Stopni ciepła . . .	+ 5	Cali 27 linii	9,2	Północny	Północny	Słońce.
	Popołudniu . . .	Stopni ciepła . . .	+ 15	„ —	8,6		Północno-zachodni	Słońce blade.
	Wieczorem . . .	Stopni ciepła . . .	+ 6	„ —	9,4		Północno-zachodni	Gwiazdy.

Mowa JW. Mostowskiego, Ministra Spraw Wewnętrznych i Policji, miana na pierwszemy Sessyi Seymowej w Izbach złączonych.

(Dokończenie.)

W o y n a.

Jeżeli wdzięczność narodowa towarzyszyła ukształceniu i skorym postępowi naszego teraźniejszego składu wojskowego, równie się ona należy wytrwałości i nieprzerwanym staraniom które zdołały utrzymać go ciągle na tym samym wysokości stopniu. Wzbogacone już własnymi przykładami i ponawianem zadowoleniem MONARCHY, Wojsko Polskie pod sprawą NACZELNEGO WODZA swojego, bezustannie przyswaja wszelkie udoskonalenia od talentu wykryte, doświadczeniem stwierdzone.

Stopniowo otrzymane ulepszenia w części administracyney i zaprowadzona dobrze zrozumiana oszczędność, podały środki dostarczenia w ciągu lat ostatnich znacznym nakładem łożonym na instytucje nader użyteczne, jako to: na Korpus Kadetów w Kaliszu oddany teraz pod zarząd wojskowy, a w którym się kształci przeszło 300 młodzieńców; Szkoła Aplikacyjna w Warszawie przeznaczona naukom wyższego rzędu, szkoła Podchorążych piechoty i jazdy, szkoła Officerów artylerji i saperów, batalion weteranów czynnych, korpus pościgu, 4 kompanie poprawcze, korpus rakienników; roboty około twierdz; nabycie, wystawienie albo naprawa obszernych budowli wojskowych, które przyozdabiając stolicę i wiele miast Królestwa, ochroniły ich mieszkańców od kwatranku, a które już w roku 1823 mieściły 20,000 ludzi i 5,000 koni. Wydatki ku temu iako też na uzupełnienie wszystkich korpusów zostały uskutecznione bez żadnego zwiększenia funduszków w budżecie wyznaczonych. Urządzenia tyczące się zaciągu wojskowego są przejrane i ulepszone, tak dalece iż zapobiegają wszelkiego rodzaju nadużyciom. Podofficerowie i żołnierze którzy stósownie do prawa lata swoje wysłużyli, otrzymują w czasie oznaczonym, gdy tego żądają, uwolnienie od służby. Z tém wszystkiem, ci którzy przez nawyknięcie lub ię znajomość, mogą dać użyteczne przykłady młodym swoim towarzyszom broni, i którzy pragną pozostać w służbie nad czas przepisany, otrzymują belki iako zaszczytną oznakę, oraz powiększenie żołdu zastosowane do czasu ich służby. Urządzenie to zachowało wojsku znaczną liczbę żołnierzy zalecających się gorliwością i zdolnością; podczas kiedy zasłużony odgłos sprawiedliwości i bezstronności w tém wszystkiem co dotyczy porządku

wojskowego; ściga wielką liczbę ochotników wszelkich klass, nieustannie się przedstawiających do umieszczenia w szeregach.

Oycowska baczność nad rozmaitemi oddziałami służby, wysiliła troskliwość swoją w zarządzie szpitali wojskowych. Główny lazaret Warszawski, godny pod każdym względem być policzonym pomiędzy najsławniejsze tego rodzaju zakłady w Europie, wystawia wzór dokładnego leczenia, porządku, ohydności i staranności dla chorego żołnierza. Szpitale pułkowe, infirmarye szkół wojskowych i twierdz, na podobne zasługują pochwały. Staraniem Kommissyi Rządowej Woyny, służba ich w ogólności znacznie się udoskonalila przez ustanowienie szkoły chirurgicznej przy szpitalu głównym Warszawskim, w której synowie żołnierscy praktycznie się sposobią; dostarczenie temuż lazaretowi i korpusom Woyska dobrych instrumentów chirurgicznych, w kraiu pod dozorem biegłych wyrobionych; założenie warsztatu, bandażów i szarpi, zaprowadzenie machin fumigacyjnych; nakoniec przez udzielenie z kassy wojskowej zasiłku kilku chirurgom, i ułatwienie im przez to sposobności dalszego doskonalenia się w Uniwersytecie Warszawskim.

Gdy doświadczenie wykazało iż żołnierz utrzymujący się z żołdu, najlepiej swoje potrzeby zaspokaja; gdy oprócz tego staranie Władzy o jego dobry byt we wszelkich szczegółach, nigdy nie ustaje; ztąd wynika iż duch porządku i karności ustala się we wszystkich korpusach; liczba popełnionych przestępstw ciągle się zmniejsza, a zbiegostwo co rok rzadszem się staje.

Zebrań wojska w roku 1823 pod Brześciem, znaczne sprowadziło korzyści właścicielom, na przechodzie i w okolicy zebrania mieszkającym, którzy przez to zyskali dogodną sposobność spieniężenia płodów swoich. Ponawianie podobnego zebrania w różnych okolicach Królestwa będzie dobrodziejstwem dla mieszkańców. Dostawa dla woyska sukien w kraiu wyrobionych, szczególnie się także do wzrostu i kwitnienia rękodzielni naszych przyłożyła. Jest to w istocie haracz, który przestaliśmy opłacać obcym; a spodziewać się należy że tkanie płócien krajowych nabierze w krótkie przy staraniu i zachęceniu administracyi, rozwinięcia i udoskonalenia dosyć widocznego, aby w nie wojsko mogło być z dogodnością zaopatrzone. Materiały żelazne używane w fabrykach i warsztatach wojskowych, pochodzą z kuzni narodowych; iako też i cynk walco-

wany którego administracya wojskowa doświadcza na pokrycie dachów i wyrabianie gzymsów; użycie zalecające się coraz więcej swoją trwałością, i otwierające nowy odchód kruszcowi obficie z ziemi Polskiej dobywanemu.

Kommissya Rządowa Woyny, założyczka fabryki instrumentów matematycznych na użytek Artylleryi i korpusu Inżynierów, oraz warsztatów kowalskich, stelmachskich, kołodziejskich, stolarskich, i tym podobnych, które dostarczają wojsku narzędzi i innych przedmiotów potrzebnych, a nadają razem robotnikom łatwość do gruntownego usposobienia się w rozmaitych rzemiosłach.

Obok użyteczności, nie zaniedbano u- przyjemnienia. Tak koszary Łazienkowskie nowy plac mustry i obóz Powązkowski, zamieniły się w nadobne ogrody, które poważność swego przeznaczenia, cieniem drzew i różnaitością kwiatów osłaniają.

Wszystkie te korzyści nie mogły być otrzymane iak tylko oszczędnością i najszczęśliwszą rachunkowością, która w każdej chwili sposobem iasnym i dokładnym podaie łatwość do usprawiedliwienia użytku funduszków, iakimi administracya rozporządza.

S k a r b.

Zarządzanie Skarbem Królestwa w przeciągu czasu upłynionego od ostatniego Seymu, przedstawiało ważne trudności. Niedobór spostrzeżony w roku 1820 znacznie się w ciągu następującego powiększył. Wstrzymywał już służbę publiczną, a więcej jeszcze ię zagrażał. Dochody z dóbr narodowych nagle spadały, z powodu tęg samy beczności płodów ziemi, która pobór podatków gruntowych codziem trudniejszym, i coraz niepewniejszym czyniła. Jednakże baczność Najwyższa, czuwająca nad działaniami Rządowemi przywołała porządek do kierunku skarbowego; a za pomocą tego niezbędnego w każdej dobrej administracyi przewodnika, oraz surowszemu kontroli i niejakiego rozprze- strzenia podatków niestałych; nie tylko niedostatek zapełniony i służba publiczna ściśle zaspokoione zostały, lecz znaczny zapas w gotowiznie złożony jest w skrzyniach Skarbowych, i służyć ma do uiszczenia części dęgu narodowego.

W celu dopełnienia tego świętego obowiązku naprzód podpisana była konwencya z Prusami. Późniejsza, podobnie ułatwiająca stósunki między Austryą i Królestwem, przygotowana wytrwałością tego samego Pełnomocnika, winna jest swojej ukończeniu osobistemu wdaniu się nasze-

go MONARCHY. Kommissarz zaś Króleski trudni się regulowaniem pretensy prywatnych; których zasady już będąc ustanowione, obietnią spieszne rozwiązanie téj ważnéj rozprawy. Pozostaną tylko do ukończenia, ciągnące się likwidacye z Saxonią i Francją, poczem dokładnie będzie można oznaczyć ogół długu publicznego; a gdy sprawdzenie ostateczne wszelkich pretensy zostanie zarazem uskutecznione przez Kommissją Likwidacyjną, która się tym przedmiotem gorliwie zajmuje; wszystkie te czynności wspólnie do przyspieszenia wypłaty wierzycielom krajowym, doprowadzą.

Bez wątpienia, niedostatek pieniędzy doznawany od właścicieli ziemiańskich, trwa ciągle, wraz z przyczynami które go sprawiły: MONARCHA daleki od tego, aby chciał przytłumić głos ich dolegliwości; przychylając się owszem w Oycowskiéj troskliwości, do życzeń wyrażonych przez reprezentantów narodowych, rozkazał ułożyć projekt Systematu kredytowego, który już powierzony rozważce rad woiewódzkich, przedstawiony Izbowi Sejmowemu, od Kommissji Rządowej Przychodów i Skarbu, zostanie. Wszakże, uznając klęskę ciężącą na własnościach ziemiańskich i poszukując sposobu podniesienia ich wartości, Rząd mniema iż podatki gruntowe nie zdawałyby się uciążliwymi, gdyby cena i odbyt na płody stały się korzystniejszymi. Ponieważ zaś nie można było teraz zmniejszyć tych podatków, przynajmniej Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu zdołała bez ich powiększenia bezpośredniego, doprowadzić Skarb publiczny do stanu kwitnącego w jakim się znajduje.

Takie są w krótkości dzieje administracyi przez te ostatnie lata. Pod szczęśliwym pokoiu powszechnego wpływem, zabiegi iéy muszą być prawie wszędzie sobie podobne, w poszukiwaniu pomyslności prywatnéj, porządku ogólnego i wszelkich korzyści społecznych. Uzyskanie bardziej lub mniej skore tych dobrodzieystw, powinnyby więcéy zawisnąć od dobroci ustanowionego Rządu, iak od dzielności osób które nad iego wykonaniem czuwają. W istocie, ludzie i wypadki przemieniają: ale kiedy szlachetne instytucye zdołają wytrwać i przetrzymać czasy; niosą one według zmiennych kolei, powodzenie albo po ciechę obecnym, oraz nadzieję potomnym. Szczęśliwe narody którym od Boskiéj Opatrzności nadane zostały! Szczęśliwe, zwłaszcza jeżeli umięją je zachować, używać ich z miarą i spokojnością; i jeżeli Potomność przynajmniej nie może im zarzucić, że niewczesnymi zapędami, istnienie takich korzyści w wątpliwość podały. Kiedy nieprzewidziane zdarzenia rzuciły słaby kraj reprezentacyjny, pomiędzy potężne Monarchie samowładne, ileż mu nie trzeba w radach i działaniach umiarkowania, ażeby mógł pozyskać niejakie trwanie i szczęście! Próznoby szukał o podał, albo w przeszłości, przykładów do siebie zastósowanych; nie może ich brać iak tylko od siebie samego: należy mu strzedz się ułudzenia podobnych nazwisk i poddać się własnemu położeniu; inaczéy, widziałby się pozbawionym i swobodę składem reprezentacyjnym zaręczonych, i spokojności od rządu iedynowładnego przyrzekanej. Wszakże, doświadczenie czasów i narodów, zgodne z postrzeżeniami nad przyrodzeniem ludzkim, dostatecznie już przekonały, że roztropność i umiar-

kowanie nie mogą być przymiotami, zgromadzeniom licznym i obradującym znamienicie udzielanemi; że mają być w nich zastąpione przez szczerosc i otwartosc; i że te ostatnie przeto, posiadają prawo do wyrozumienia Téj władzy, która je oświadczać dozwoliła. I rzeczywiście, wyrażenie pomiarkowane potrzeb i życzeń narodu wyobrażanego przez swych zastępców, jest ich właściwą atrybucją i obowiązkiem, równie iak jest w woli MONARCHY ie wysłuchać i rozważyć. Działania stósownie do tych prawdeł, znamienować pewnie będą Obrady Sejmowe terazniejsze, i oznaczają je powszechném zadowoleniem.

OBWIESZCZENIE RZĄDOWE.

Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji

Podaje do wiadomości publicznej iż posady Fizyka Woiewództwa Podlaskiego, i Lekarza Obwodu Mławskiego w Woiewództwie Płockim z pensją etatem ustanowioną zawakowały. Chcący iedną z tych posad otrzymać, a posiadający przepisaną kwalifikacją może się udać wprost do Kommissji, Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji.

w Warszawie dnia 12 Maja 1825 roku.

Minister Prezydujący, w Zastępstwie

Minister Stanu (podpisano) *Staszic.*

Sekretarz Jeneralny (pódp.) *Aug. Karcki.*

Za zgodność Sekretarz Jeneralny Kommissji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji *Aug. Karcki.*

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Podaje do wiadomości publicznej iż w dniu 5 Czerwca r. b. o godzinie 11 z rana, w Biorze Kommissarza Obwodu Sochaczewskiego w Łowiczu, przed samym Kommissarzem Obwodu odbywać się będzie minus licytacya Entrepryzy wystawienia w mieście Sochaczewie murowanej o iedném pięttrze budowli na Ratusz i skład narzędzi ogniowych tudzież miar i wag.

Licytacya zaczynać się będzie od summy anszlagiem wyrachowanej Zł. 45,630 gr. $\frac{1}{2}$ in minus, do której przystępujący winien będzie złożyć kassie obwodu Sochaczewskiego za kwitem Vadium w gotowiznie w summie zł. 4563. O innych warunkach w Biorze Kommissarza Obwodu Sochaczewskiego i Burmistrza Sochaczewa powziąć można wiadomość.

w Warszawie dnia 2 Maja 1825.

Radca Stanu Prezes

w Zastępstwie *Kożuchowski.*

Sekretarz Jeneralny *Filipecki.*

W A R S Z A W A.

— Onegdaj w Salach ratusznych dawał *Marszałek Sejmowy* wielki obiad, na którym znajdowało się przeszło 300 osób: znakomitych Urzędników, wyższych Officerów i członków ciała prawodawczego. Z zapałem spełniono zdrowie *Nayłaskawszego KROLA i JEGO* rodziny.

— Królewicz Następca tronu niderlandzkiego spodziewany jest w Warszawie przy końcu bieżącego miesiąca.

— Rossyjski Dziennik *«Siewernaja Pezeła»* (Pszczola północna), rozbierając świeżo wydane „*Dumy Ryleiewa*“ kilkakrotnie z chlubą spomina o pracach *Niemcewicza* w tymże samym przedmiocie.

— Pan *Würfel* jest z ciągłym upodobaniem przyymowany w Wiedniu, grając

własne kompozycye i wolne fantazyje na fortepianie. Grywa zazwyczaj na patentowanym fortepianie *Streichera*; w instrumencie tym młoteczki uderzają w strony z góry nie z dołu, i czystosc tonu nie ulega żadnej zmianie. Do zalet tego nowego wynalazku *JPana Streichera*, i to należy, iż słuchacze z każdego punktu sali Koncertowej widzieć mogą poruszenie rąk grającego i klawisze, co, jeżeli się znakomitego słucha wirtuoza, nie małą jest korzyścią.

— Towarzystwo iezdców sztucznych *Pana Kenebel*, przy którym jest synowica sławnego *Tourniera*, przybyło do Warszawy i ma zamiar dać kilka widowisk.

— W ciągnieniu 604 Loteryi liczbowej Królestwa Polskiego odbytem dnia 20 b. m. i r. wyciągnięte zostały w następującym porządku Numera: 70. 85. 83. 72. 11.

PRZYIECHALI (dnia 19 i 20 Maja)

Korczyk Michał Sędzia z Grodna — Jazwiński Ignacy Sędzia z Dobrego — Pagowski Józef były Pulko. z Czerska — Jungbaum Efraim kupiec z Wrocławia — Nakwaska Anna Kasztelanowa z Częstochowy — Unger Sternberg Ernest Baron z Petersburga — Szmid Doktor z Wiednia — Wołowicz Joachim Gubernator z Biługostoku — Załuski Karol Hr. z Brześcia Litewskiego.

WYIECHALI (dnia 19 i 20 Maja)

Usbachest Obyw. do Lipska — X. Ostrowski Daniel Biskup do Łowicza — Potkańska Juliana Obyw. do Potworowa — Korczyński Obyw. do Gdańska — Michalski Stanisław Radea Tay. Pr. do Poznania — Wołowicz Eustachy Hrabia do Działynia — Gedroyé Adolf Xiążę do Plocka — Malecka Wiktorya Jeneralowa do Zborzenny — Krasieński August Hrabia do Węgrzynowa — Zaorski Franciszek Obyw. do Wyszomierza.

z Petersburga 21 Kwietnia (3 Maja.)

— Nasi czytelnicy przypomną sobie zapewne, iż w roku zeszłym Pan Antoni *de Rossi*, szlachcic Wenecki, otrzymał pozwolenie sporządzenia planu Petersburga w płasko-rzeźbie. To obszerne i interesujące dzieło, do którego Pan de Rossi sprowadził z Francyi i z Włoch artystów biegłych, i zręcznych rzemieślników, idzie z pospiechem pod okiem *Pana Cawas* (syna znanomego w téj stolicy artysty muzycznego) i *Pana Buja*, obu inżynierów architektów z Uniwersytetu Padewskiego. Już znaczna część tego planu jest ukończona, zwłaszcza nacyiekawsza, bo zawierająca zimowy Cesarski pałac, admiralicyą ze wszystkimi do niéy przyległymi budowlami, pomnik Piotra Wielkiego, most Izaaka z otworem służącym do przeycięcia okrętom, Senat i całe nadbrzeże angielskie iako też koszary regimentu gwardy konnych, pocztę i t. d. Trudno wyrazić z iaką dokładnością naymniejsze szczegóły architektoniczne trafione i wydane zostały w tym planie: nie ma tam nic zapomnianego, kolumny, kaptiele, frontony, kraty żelazne od ganków, posągi, płasko-rzeźby zewnętrzne i t. p. aż do koloru domów, wszystko jest doskonałe naśladowane; każdy właściciel pozna w téj osobliszéj miniaturze nie tylko przednią część ale nawet wszystkie dziedzińce i całe rozporządzenie środkowe swojego domu: wszystko tam jest wyrachowane, wyrysowane i wykonane z naywiększą trafnością. Chcąc w krótkich słowach godnie pochwalić to interesujące dzieło, dosyć będzie powiedzieć, że JJ. CC. MM. obie Cesarzowe i cała rodzina Cesarzowa raczyły oświadczyć

Panu *de Rossi* najwyższe swoje zadowolenie, gdy im jedną część swojej pracy miał zaszczyt okazać w Pałacu Cesarskim. Skala tego modelu jest iak jeden do 240. Można więc wnosić iak wiele miejsca potrzebować będzie cały ten plan (55 arszynów długości, 32. szerokości na całe miasto) a zatem każdy ciekawy z łatwością będzie mógł widzieć najmniejszy szczegół. Fronty domów są z kartonu podwójnego z podbiciem na drzewie, dachy ołowiane, płasko-rzeźby i posągi z gipsu: okna z prawdziwego szkła: kanały i łożysko Newy są blachą wykładane tak iż mogą być napełnione wodą i utrzymywać pływające mosty iako i inne przedmioty żeglugi. Pięćdziesiąt pięć osób pracuje bezustannie nad tym planem który zdaie się że ukończony będzie za dwa lata i stanie się zaszczytem nietylko dla tych którzy nad nim pracowali, ale nawet dla tego pracowitego równie i przemysłnego męża, który powziął pierwszą myśl dzieła. (Dz. P.)

z Hamburga 13 Maja

— Donoszą z Grabowa (w Meklenburkiem) że na tamtejszym czwartym targu masłanym (dnia 13. i 14. z. m.) było 200,000 funtów masła.

— Odebrana ostatnią pocztą pewna wiadomość, że w ciągu terażniejszego posiedzenia Parlamentu żadna zmiana w prawie zbożowem nie zajdzie, że przeto ani myśleć można o wprowadzaniu obcego zboża do Anglii z iakąkolwiek korzyścią, zatemowała na targach Hamburgskich handel tego rodzaju i znacznie się do zniżenia cen przyłożyła.

— Jako dowód niesłychanego wzniesienia się wody wczasie burzy z dnia 3. na 4. Lutego — posłużyć może postrzeżenie, że w jedney odnodze rzeki Ems przy Hengsteforde w Xięstwie Oldenburskiem, woda aż dotąd słoną była. Niemasz żadnego szladu w podaniach aby to kiedykolwiek przy najwyższem wezbraniu dziać się miało, nawet posunęły się wody o pół mili dalej i zalały tamte okolice, które o dziewięć mil od uścia Ems leżą, a przeszło piętnaście od uścia Ems do morza Niemieckiego. Widać z tąd iakby potrzebna było rzeczą aby wszystkie tamy pierwszój linii w całej wschodniej Fryzji o 3 do 4 stóp podwyższone były dla zabezpieczenia kraju od podobnych nieszczęść.

— Wiadomość iakoby w Archiwum Szwedzkim znajdować się miały oryginalne raporty Jenerałów szwedzkich z wojny 30-letniej, okazała się zupełnie bezzasadną.

z Frankfurtu 10 Maja

— Najświeższe listy z hollenderskich portów donoszą, że tam znacznie spadła cena osadniczych towarów. Kawa jest w Rotterdamie tańsza iak gdzieindziej; to spadnięcie ceny miało nastąpić w skutek znacznych świeżo nadesłanych transportów. Lecz za to utrzymują się ciągle w wysokiej cenie cukier, bawełna i indygo. (G.B.)

— Odebraliśmy z Bryzgowii bardzo smutne wiadomości; 27, 28. i 29. Kwietnia powstała burza z mocnym gradem i spustoszyła całą okolicę od Fryburga aż do Bazylei.

— Dnia 29 Kwietnia przybył do Kassel sławny *Pittsraft* ze swojej mimowolnej podróży z Hamburga pod dozorem i strażą policyi do swojego rodzinnego miasta, do Moguncyi; uczynił ekskursję do Habichts-

wald, lecz dnia 3 Maja powrócił do Kassel.

Dnia 5 b. m. musiał opuścić Kassel pod dozorem polieyi; w zamkniętym powozie, w swoim ulubionym stroiu, to jest w koszuli; lecz zapowiedział natychmiast prędki swój powrót i żeglugę na tratwie po Fuldzie. W podwórzu gościnnego domu, w którym mieszkał, spełnił w tymże samym ubiorze uroczyste, piwem, kilka toastów za zdrowie wielu tamże zebranych ludzi. (G. B.)

— Podług najświeższych wiadomości o lipskim iarmarku, tyle się podniosła cena prawie wszystkich towarów iż nie można było nabyć za tę cenę za którą ie poprzednio sprzedawano w Frankfurcie. W ostatniem miejscu musiał pewien kupiec płacić surowe białe sukna, które wychodzą z zachodnich i południowych praskich fabryk, o 20 procentu wyżey aniżeli ie sam sprzedał. Podniosły się bowiem z 6½ na 8½ talarów. Wełny zupełnie brakowało i należy się spodziewać nadal podniesienia ceny tego ważnego towaru fabrycznego. Było dosyć Polaków, Rossyan i kupców z Lewantu.

z Monachium 10 Maja.

— Udzielony został Izbie deputowanych reskrypt Króleski dotyczący się przedłużenia terażniejszego posiedzenia Stanów:

My Maxymilian Józef z Bożey łaski Król Bawarski i t. d.

Naszym drogim i wiernym Stanom Królestwa pozdrowienie!

Ponieważ zakres wyznaczony aktem Konstytucyynym zwyczajnego trwania zgromadzenia Stanów kończy się dnia 2. przyszłego miesiąca, uznaliśmy za rzecz dogodną przedłużyć terażniejsze posiedzenie aż do 15. Lipca r. b., pewni będąc, że przedmioty które ieszcze drugiej Izbie do ukończenia pozostają posunięte będą w ten sposób że pierwsza dostateczny czas mieć będzie do ich rozstrząsnięcia, i że tegoż dnia będziemy mogli zamknąć posiedzenie. Zapewniamy przy tém nasze drogie i wierne Stany o ciągłej naszej Króleskiej przychylności.

Munich dnia 30. Kwietnia 1825. r.

Maxymilian Józef.

z Rzymu 26 Kwietnia.

— Dnia 21. Kwietnia obchodzili tu uroczyste 2574tą rocznicę założenia Rzymu uczniowie akademii i kollegium Sabinskiego (który to lud, iak wiadomo, był z Rzymianami za panowania Romulusa połączony).

— Dnia 20 Kwietnia przybył tu Jenerał *Fiquelmont*, Austryacki poseł przy neapolitańskim dworze. Dnia 22 b. m. odjechał z tąd do Medyolanu Xiążę *Blacas*, nadzwyczajny francuzki poseł przy tymże dworze.

Królestwo Jehmość Obojga Syeylii znajdowali się we Florencyi na improwizacji *Pana Sgricci*. Tema było *Romeo i Julia*; wystawienie to pozyskało ich zadowolenie.

(G. B.)

z Londynu 3 Maja

— Odebrano listy z Kalkuty z pierwszych dni Grudnia. Nie naykorzystniejsze wypadki wojenne z Birmanami, pomimo doniesień bulletynów, a mianowicie zdarzenia zaszły w *Barrackpoore*, powszechne wzbudzaia nieukontentowanie. Dało się to nawet spostrzedz na teatrze w Kalkucie, gdy bowiem Lord *Amherst*, Guber-

nator wschodnich Indyy, wszedł do łoży, przyięty został powszechnym gwizdaniem.

— Gazety z Nowego Jorku przybyły aż do dnia 9 Kwietnia, nie znakomitego nie zawierają.

Stan marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych urzędownie ogłoszony, wykazuje iż ią prawie za nic uważać należy, mimo wspaniałych opisów niektórych *Gazeciarzy Europejskich*: w ogóle liczy tylko 7 okrętów liniowych, 10 fregat, 2 korwety, i 15 brygów.

— Gazety Lizbońskie z dnia 23 Kwietnia zawierają tylko surowe postanowienie Policyi Oportskiej przeciw cudzoziemcom.

— Ostatnie listy z Gibraltaru donoszą, iż dwa okręty wielkie, zabierają tam znakomity ładunek towarów angielskich, dla których trudno wynaleźć miejsce odbytu. Władze francuzkie przedsięwzięły najsurowsze środki w celu zapobieżenia wprowadzaniu płodów z fabryk angielskich do Hiszpanii.

— Daie się czuć od nieiakiogo czasu brak gotowizny w Anglii; wywożą ią w znaczney ilości. Pożyczki Amerykańskie, greckie, duńskie i t. d. wyprowadzają złoto i srebro; kapitaliści należący do greckiej pożyczki widzieli się przymuszonymi stopić *szufryny*, aby mogli uiścić swoje zobowiązania. Bardzo sprawiedliwie można sądzić że Bank Angielski jest istotnie w kłopotcie z powodu tych czynności: nie dla tego aby niemógł sobie w każdym względzie zaradzić; lecz raptowne znikanie kruszców wprawia go w nieiaką obawę.

Z resztą, angielski Dziennik *British Traveller*, uważa, że to jest naturalnym skutkiem niedorzecznych spekulacyj przedsięwziętych od nieiakiogo czasu w Anglii. Tenże sam dziennik dodae że wywożenie kruszców powinno się raczej powiększyć aniżeli zmniejszyć z powodu zamiany francuzkich obligacyj; albowiem kapitaliści przeniosą swoje fundusze do Paryzkiego banku; powiada ieszcze, że ieżeli do tój chętki wyprowadzania funduszy z Anglii doda się wolność prowadzenia handlu zbożem, 3 procentowe angielskie obligacye ieszcze więcey spaść mogą.

Wywieziono z Anglii w różne części świata, począwszy od miesiąca Stycznia 1824, do tegoż miesiąca 1825. r. 1,134,407 uncyy złota, 8,705,977 uncyy srebra. Z tój ilości wpłynęło do Francyi 907,048 uncyy złota, a 4,083,979 uncyy srebra.

— Cała hiszpańska eskadra w Peru jest zabezpieczona: żadney niemasz w tym względzie wątpliwości od chwili powrotu statku który dnia 3. Stycznia odbił z *Paleta*. Następujące okręty zarzuciły kotwicę w zatoce *Quilea* dnia 18. Listopada: *Asia*, *Achilles*, *Constancia*, *Pezuela*, *Clorinda*, *Yeo* i *Trinidad*.

— Maharajah (co znaczy wielki Król) *Szejków Runjeet-Sing*, znacznie postąpił w pochodzie przeciw Państwu *Kabul*. Na przeprawie przez *Indus* utracił wprawdzie 500 koni i kilku wybornych *Sindarów*; lecz za to szczęśliwie przeprowił 10,000 koni, i wszystkie Armaty na słońiach. Według doniesień *Gazety Kalkuckiej* z d. 20 Grudnia przyszło iuż do bitwy, którą *Afghanowie* przegrać mieli.

— Wojsko nasze w *Acra* zabrało w niewolę *Synowca Króla Aszantów*, w *Capecoaste* panują choroby.

— Doszły iuż raporty że zamierzona osada Angielska w okolicy północnej w

nowej Hollandyi, założona została przy porcie *Essigton*. Wylądowano bez oporu, założono twierdzę, i dnia 21 Października jako w rocznicę bitwy przy Trafalgar z wielką uroczystością zawieszono banderę Angielską. Kraiowcy, dzieci, czarni, i bez ubioru, w liczbie około stu, opierali się budowaniu szaniców rzucając włócznie na naszych robotników, lecz spodziewano się iż to się skończy na niczem, doświadczyli już bowiem skutku naszej broni palnej.

— Walter Scott zajmuje się teraz wydaniem dzieł Szekspira z uwagami różnych uczonych Komentatorów.

— Pan *Humphry Davy* ogłosił prospekt utworzenia towarzystwa Zoologicznego, w podobnym sposobie jak tutejsze towarzystwo ogrodnictwa. Wszystkie ryby, ptactwo i zwierzęta mają być w Londynie aklimatowane.

(*Dalszy ciąg rozpraw nad uposażeniem duchowieństwa katolickiego.*)

Pułkownik *Pakenham* oświadcza się za wnioskiem.

P. Hume radzi poprawę; chce aby postanowiono się czyliby nie należało to uposażenie ustanowić z dochodów kościoła protestanckiego.

P. Bankes powstawał przeciw wnioskowi i przeciw religii katolickiej.

Lord Jerzy Cavendish popierał ten środek jako dążący do umocnienia państwa i kościoła.

P. Courtenay rzekł: „iż zawsze głosował za wyzwoleniem katolików, lecz że nie może zezwolić na teraźniejszy wniosek. Że w zasadach kościoła katolickiego nie nie sprzeciwia się naukom ustanowionego kościoła więcej niż wiele zdań dyssydentów. W istocie niektóre mniemania dyssydentów są niebezpieczniejsze aniżeli katolików. Katolicy nie są nieprzyjaciółmi istnącego kościoła, nie chcieliby go obalić, chyba gdyby pewni byli że na jego miejsce swój zaprowadzą.“ (*Śmiech.*)

„Powtarzam nie wierzę wcale aby katolicy techneli nieprzyjaciółmi dla kościoła protestanckiego, lecz pewny jestem że dyssydenci pragną go obalić, nie myśląc wcale zastąpić go żadnym innym.“

„Przekonany o prawdzie tego zdania zawsze głosować będę za wyzwoleniem katolików, lecz nie mogę przyjąć wniosku szlachetnego lorda. Gdy religia nietylko nie będzie prześladowaną lecz gdy duchowieństwo katolickie opłacane będzie ze skarbu publicznego, katolicy sprawiedliwie będą mogli mniemać że ich kościół może stać się panującym w Irlandyi.“

„Inni mówili że ten środek skłoni duchowieństwo katolickie do opuszczenia swoich owieczek. Czy jedno czy drugie przypuszczenie będzie prawdziwem, nie mogę kreskować za teraźniejszym wnioskiem. Nie chciałbym popierać środka któryby dążył do uczynienia w Irlandyi religii katolickiej religią państwa. Nie chciałbym także przyłożyć się do pozbawienia katolików instrukcji religijnej.“

P. Courtenay zaczął naówczas mówić o kościele anglikańskim: „Wynurzę zdanie za które mi przyganiać będą, lecz nie powinienem go ukrywać. Wiele lat upłynęło nim ja utworzyłem sobie i nim postanowiłem w praktyce zastosować się do niego.“ (*Śmieją się.*)

„Zdanie to jest: że wszystkie sekty domagają się nazbyt ścisłego zastosowania się do wszystkich punktów swojej nauki.“ (*Słuchajcie, słuchajcie!*)

„Poddaję to zdanie mądrości izby lecz zawsze z tem zaufaniem które z przekonania wynika i utrzymuję że nadszedł czas zmienienia artykułów Kościoła anglikańskiego. (*Słuchajcie!*) Gdyby członkowie téj izby chcieli przeczytać 39 artykułów... (*śmiech i wołanie: słuchajcie, słuchajcie!*) Żałuję, że izba tak lekko traktuje ten przedmiot; a ponieważ postrzegam że mówiąc w ten sposób staję się przyczyną że ważne rozprawy w śmieszność się zamieniają, poprzestaną na tych uwagach.“ (*Wołanie: Mów dalej i słuchajcie!*)

Nareszcie rzekł dalej mówca „ponieważ izba za śmieszność uważa że wspominam o przeczytaniu 39 artykułów nie iestże to zupełnym potwierdzeniem zadania moiego. (*Słuchajcie, słuchajcie!*) Śmiem twierdzić że największa część tych którzy mi słuchają nie czytała nigdy artykułów swojej wiary. (*Śmieją się i wołają słuchajcie, słuchajcie!*) A przynajmniej pewny iestem że największy religijni rodzice którzy pragną wychowywać swoje dzieci jak najprzykładniej, nie mają w zwyczaju udzielać im nauki religii przez artykuły wiary. Za panowania Edwarda VI. było 42 artykułów, za panowania Elżbiety ograniczono ich na 39; powiększyc części dotyczą się przedmiotów w które wierzyć niekoniecznie potrzeba, a o których nawet i myśleć nie iestemy obowiązani. (*Wielkie oklaski*) Spory z nich wynikające nie wpływają wcale na wielkie zasady moralności. (*słuchajcie słuchajcie*). Można w nie wierzyć lub nie wierzyć i nie będzie to godnym uwagi przedmiotem. Takie iest zdanie moje. Chociaż iestem gorliwym przyjacielem katolików mniemam że powinienem się opierać wnioskowi.“

(*Dokończenie dyskusji w przyszłym numerze.*)

z Paryża 7 Maja.

Prezesowie Konsystorzów ewangelickich w Paryżu, Strasburgu i Nimes otrzymali wezwanie na uroczystość koronacji.

— Xiążę Northumberland przybył tu dnia 6. b. m.

— *Constitutionel* odwoływa wiadomość, iakoby Pan *Delavigne* otrzymał pensję.

— „*Dziennik Sporów*, mówi *Etoile*, oznajmił dnia 6 Maja iż rozeszła się wieść że Minister Skarbu pożyczyl świezo znaczny summy (mówią 30,000,000) domowi *Rotschild* w króleskich bonach na zastaw obligacyj.

Oświadczamy nayprzód iż iestemy upoważnieni do formalnego zaprzeczenia téj wiadomości. Daléy, będziemy się starać korzystać z téj okoliczności aby dać poznać iak obmierzłych środków chwytają się ta opozycya, która przecieź chełpi się że działa dla dobra publicznego. *)

*) Gdyby osoba prywatna pozwoliła sobie przeciw drugiej najmniejszej części z tych potwarzy, miotanych przez niektóre dzienniki opozycyjne prawie codziennie przeciwko rządowi, niepodpada wątpliwosci że trybunały wymierzyłyby sprawiedliwość za takie zaczepki, ci zaś którzy się ich dopuścili zostaliby skazanemi na karę przynależną potwarzy i osławianiu. Czyliż członkowie rządu mają być wyłączeni z pod ogólny opieki prawa i potrzebaż aby niemiel podobnie iak każdy człowiek prywatny, prawa wymagania przynajmniej prawdy w publicznem ogłoszeniu faktów?

Powinniśmy ieszcze nadmienić że artykuł *Dziennika Sporów* podwójnie wykacza, i że ciż sami którzy patrzą z upodobaniem na

Kłamstwo, potwarz, które zbieć zdoła najmniejsza rozważa, najsłabsza pamięć, wydaia się dobremi do użytku dla dziennika, któremu nader wiadomo że Minister Skarbu oświadczył, przed kilką dniami, w ciągu dyskusji w Izbie Parów, iż skarb nie niepożyczył nikomu, i że żadney z niego nie wydano summy na korzyść prywatney spekulacyi: że złożone są w nim znaczne summy, tak dalece iż należało poprzestać wydawania króleskich bonów, i że ich nadal nikomu już dawać niebędą.

Dziennik Sporów, uznaje, w chęci szkody publicznemu kredytowi, taką wieść za prawdziwą i umieszczając ją spiesznie w swoim piśmie, rozumie, na przypadek gdyby to faktum było prawdziwe! To wykazuje, mówi tenże dziennik, co utrudzało likwidacyę; niema ieszcze końca, czekamy.

Niemogliście więc czekać końca bez udawania się do kłamstwa i potwarzy? lub czyli się obawiacie aby skutek, bez tego środka, nie zniweczył waszój wroźby.“

— Zdaiający rapport w imieniu Komisji roztrząsającej budżet na rok 1826 w części wydatków projektował rozmaite oszczędności. Mniemał że liczba trybunałów pierwszy Instancyi może być zmniejszona przez nadanie silniejszej organizacyi sądom pokoju. Żądał zmniejszenia zasiłków udzielanych teatrom Króleskim. W Ministerjum spraw wewnetrznych radził 70,000 oszczędności z których 30,000 z funduszów na zachęcenie dla sztuk i umiętności, a 10,000 z funduszu prenumeraty na dzieła. Oświadczył zadowolenie że Ministerjum spraw duchownych oddzielone zostało od Ministerstwa Spraw Wewnetrznych.

— Donoszą z Lugdunu pod dniem 29 Kwietnia co następuje: Xiążę *Metternich* zwiedził niektóre publiczne instytuta, pomiędzy innemi instytut Głucho-Niemych. Xiążę po oddaniu wielkich pochwał Panu *Comberri*, dyrektorowi, pozostawił szlady swojej wspaniałości. (*Et.*)

— Odebraliśmy w téj chwili angielskie Dzienniki pod dn. 4. Maja, z których udzielamy następujących wiadomości:

Izby prawie całkiem zajęły się petycyami. —

Przedłożono petycye za i przeciw bilowi usamowolnienia. *P. Denman* podał iedną od mieszczan z Nottingham na stronę Katolików. Podano także wiele przeciwko prawom które do tego zmierzają aby robotnicy niezmaiwali się przeciwko swoim panom. Z powodu tych petycyy *P. Huskisson* oświadczył że stowarzyszenia robotników przeciwko swoim panom stają się co dzień nieznośniejszemi.

Wielu fabrykantów iest przymuszonych do wstrzymania swych rękodziół z powodu wstretu robotników od pracy, dopóki im zapłata niebędzie powiększoną. *P. Huskisson* dodaie iż życzeniem iego aby każdy doznawał opieki, lecz był oraz dostatecznie przekonany, iż tyrania większej liczby osób iest straszniejszą niż mniejszej liczby; kray zaś, rzekł, zostaje teraz pod iarzmem pierwszy. (*Et.*)

wszystko co dotyka samego tylko Ministra, nie mogą być równie obojętni na faktum które gdyby było prawdziwem, mogłoby nadwerczyć kredyt wielkiego bankierskiego domu. Czyliż w istocie może ten dom być obojętnym na opinię; czyli może się z własnych źródeł utrzymać, lub czyli potrzebuje obcych zasiłków? (*Et.*)